

07/2023

Factsheet over het plattelandontwikkelingsprogramma 2014-2022 voor Nederland

Op 13 februari 2015 heeft de Europese Commissie het Nederlandse plattelandontwikkelingsprogramma (POP) formeel goedgekeurd. De meest recente wijziging van het POP dateert van 5 juni 2023. Het POP schetst de prioriteiten van Nederland voor het gebruik van de 2,1 miljard euro publieke financiering die beschikbaar is voor de periode 2014-2022 (waarvan 1,2 miljard euro uit de EU-begroting).

Het Nederlandse POP heeft een sterke ecologische invalshoek en heeft ten doel voor meer dan 6 % van het landbouwareaal contracten te sluiten ter bevordering van de biodiversiteit en ter verbetering van het water- en bodembeheer. Om de levensvatbaarheid en het concurrentievermogen van de landbouwsector te verbeteren, legt het programma sterk de nadruk op het stimuleren van innovatieve, duurzame investeringen die gericht zijn op 5,5 % van alle landbouwbedrijven, met inbegrip van die van jonge landbouwers. Het programma omvat ook een breed weersverzekeringstelsel dat zich tot 4,15 % van alle landbouwers richt. 30 000 landbouwers zullen opleidingen krijgen en er wordt bijstand verleend aan 365 samenwerkingsprojecten. Met het programma wordt beoogd 250 nieuwe banen in plattelandsgebieden te scheppen via de door plaatselijke Leader-groepen opgestelde strategieën voor lokale ontwikkeling, die 65 % van de plattelandsbevolking zullen bestrijken. De strategieën voor lokale ontwikkeling zijn er tevens op gericht de betrekkingen tussen plattelandsgebieden en steden te versterken.

Steun voor [plattelandontwikkeling](#) (PO) vormt de tweede pijler van het [gemeenschappelijk landbouwbeleid](#). In het kader hiervan ontvangen de lidstaten EU-middelen, die zij nationaal of regionaal kunnen beheren door middel van gefinancierde meerjarenprogramma's. In totaal zijn er 118 programma's gepland in alle 28¹ lidstaten. De [PO-verordening](#) voor de periode 2014-2020 is toegespitst op zes economische, ecologische en sociale prioriteiten. De programma's bevatten duidelijke streefdoelen om aan te geven wat er moet worden bereikt. Om de acties beter te coördineren en een zo groot mogelijke synergie met de andere Europese structuur- en investeringsfondsen ([ESI-fondsen of ESIF](#)) te bereiken, is met elke lidstaat een [partnerschapsovereenkomst](#) gesloten waarin diens brede strategie voor door de EU gefinancierde structurele investeringen wordt uitgestippeld.

---

¹ Het Verenigd Koninkrijk heeft de Unie op 31 januari 2020 verlaten; overeenkomstig het terugtrekkingsakkoord blijft steun in het kader van plattelandontwikkeling van toepassing in het VK tijdens de programmeringsperiode 2014-2020.

Dit document geeft een bondig overzicht van de wijze waarop het POP inspeelt op de uitdagingen en kansen voor Nederland. In de tabel in de bijlage zijn de prioriteiten en aandachtsgebieden opgenomen, elk met hun specifieke streefdoelen en toegewezen middelen.

1. SITUATIE EN BELANGRIJKSTE UITDAGINGEN

Nederland heeft een oppervlakte van 33 755 km², waarvan minder dan 2 % plattelandsgebied is. De Nederlandse bevolking telt 16,7 miljoen zielen. Het landbouwareaal beslaat 19 000 km², waarvan ongeveer 55 % akkerland is. Slechts 3 650 km² van het Nederlandse grondgebied is met bos bedekt.

Het werkloosheidspercentage in Nederland bedraagt 5,3 % (2012). De primaire sector neemt 2 % van 's lands totale economie (bruto toegevoegde waarde) voor zijn rekening. De landbouw is goed voor 2,5 % van de werkgelegenheid en de levensmiddelensector voor 1,5 %.

De Nederlandse agrofoodsector draagt 52,5 miljard euro toegevoegde waarde bij aan het Nederlandse bbp en is goed voor zowat 20 % van de totale exportwaarde van het land.

De landbouw is grootschalig en intensief en heeft onwenselijke milieu- en klimaateffecten. De productiviteit en de opbrengst per hectare zijn hoog. Nederlandse landbouwers maken veel gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen (75 % van het landbouwareaal is geclassificeerd als land met een hoge input per hectare, tegenover een totaal gemiddelde van 26 % in de EU-28 als geheel). Door het intensieve karakter van de Nederlandse landbouw komen bepaalde ecosystemen onvermijdelijk zwaar onder druk te staan.

Vanwege de lage winstmarges blijft het voor Nederland een uitdaging de innovatie te stimuleren om zijn concurrentiepositie te handhaven. Een al even belangrijk aspect is de overdracht van kennis om de grootschalige toepassing van innovaties in de landbouw te bevorderen. Voorts heerst er in de landbouwsector een grote terughoudendheid ten aanzien van risico-investeringen. Wanneer jonge landbouwers een landbouwbedrijf overnemen, is hun investeringscapaciteit beperkt. Zij behoeven enige bijstand om de nodige structurele investeringen te doen.

Als Nederland zijn milieudoelstellingen wil halen, is het essentieel dat het de ecologische duurzaamheid van zijn landbouwsector verbetert. De primaire land- en tuinbouw zijn verantwoordelijk voor 13 % van de broeikasgasemissies. De vogelstand in landbouwgebieden is de voorbije 30 jaar met 70 % gedaald. Het aantal akker- en weidevogels is sterk afhankelijk van de wijze waarop landbouwers hun land beheren.

Of de doelstellingen van de kaderrichtlijn water worden gehaald, hangt ook af van de landbouwsector. De waterkwaliteit en de toestand van de Nederlandse waterwegen gaan weliswaar vooruit, maar er zijn meer inspanningen nodig.

2. HOE HET NEDERLANDSE PLATTELANDSONTWIKKELINGSPROGRAMMA DEZE UITDAGINGEN AANPAKT

Om deze uitdagingen aan te gaan, financiert het Nederlandse POP maatregelen in het kader van vier plattelandsontwikkelingsprioriteiten. Het hoofdaccent ligt op "herstel, instandhouding en verbetering van ecosystemen die verbonden zijn met de landbouw".

Om het concurrentievermogen van de landbouwsector te bevorderen, gaat in het POP bijzondere aandacht uit naar innovatieve en duurzame investeringen die kunnen bijdragen aan de milieu- en klimaatdoelstellingen. In deze context maakt innovatie een integrerend deel uit van het POP. Innovatie speelt een belangrijke rol bij het koppelen van de milieu- en klimaatprioriteiten met de noodzaak om het concurrentievermogen van

de agrofoodsector te verbeteren en met evenwichtige territoriale ontwikkeling die bijdraagt tot het scheppen van werkgelegenheid. Het programma zal de landbouwsector en plattelandsondernemingen ook behulpzaam zijn bij het toepassen van de resultaten van initiatieven op het gebied van onderzoek en innovatie.

De voornaamste doelstelling bestaat erin de toestand van de natuur en het milieu te verbeteren. Nederland wil de biodiversiteit en het water- en bodembeheer verbeteren. Door beter landbeheer zal het programma helpen bij het voorzien in en verbeteren van habitats voor akker- en weidevogels.

Voorts zal vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling (GGLO/Leader) naar verwachting de evenwichtige territoriale ontwikkeling van plattelandseconomieën en -gemeenschappen ondersteunen en zo banen scheppen en de leefomstandigheden voor de mensen in die gebieden verbeteren.

De focus van elke prioriteit wordt hieronder kort toegelicht.

Concurrentievermogen van de landbouwsector en duurzaam bosbeheer

Het POP is erop gericht het concurrentievermogen van landbouwbedrijven te verbeteren en tegelijk ecologische duurzaamheid te waarborgen. Het programma streeft ernaar voor 5.1 % van alle landbouwers (ongeveer 3700 landbouwbedrijven) innovatieve, duurzame investeringen te verstrekken. Daarnaast is er een specifieke maatregel gewijd aan jonge landbouwers, om hun bij de overname van een landbouwbedrijf bijstand voor nieuwe investeringen te verlenen. Om ondernemers in staat te stellen risicovolle investeringen in innovatie te doen, is voorzien in de oprichting van een garantiefonds. Innovatie is essentieel en zal worden gefaciliteerd door samenwerkingsprojecten en de overdracht van kennis en informatie tussen de agrofoodsector, onderzoekers en andere belanghebbende partijen. Er zullen rond 365 samenwerkingsprojecten worden opgezet en 30 000 personen zullen een opleiding krijgen. Ook participatie in het Europees innovatiepartnerschap en de operationele groepen ervan wordt ondersteund.

Organisatie van de voedselketen, met inbegrip van de verwerking en afzet van landbouwproducten, dierenwelzijn en het risicobeheer in de landbouw

Het programma voorziet in bijstand voor risicobeheer via brede weersverzekeringssystemen, die op 4,15 % van alle landbouwers (een 3 000-tal) zijn gericht.

Herstel, instandhouding en verbetering van ecosystemen die verbonden zijn met de landbouw en de bosbouw

De doelstelling is de natuur en het milieu in landbouwgebieden te versterken. Daartoe is 63 % van de bijstand toegewezen voor het verbeteren van landschappen, het stimuleren van de biodiversiteit en het verbeteren van het water- en bodembeheer op 6 % van het landbouwareaal. Nederland streeft ernaar de biodiversiteit en het water- en bodembeheer te verbeteren door een beheersregeling voor het landbouwlandschap op te zetten. Dit zou bijvoorbeeld habitats voor zowel akker- als weidevogels kunnen creëren.

Sociale inclusie en plaatselijke ontwikkeling in plattelandsgebieden

Voorts zal het programma, via vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling (GGLO/Leader), de evenwichtige territoriale ontwikkeling van plattelandseconomieën en -gemeenschappen ondersteunen door banen te scheppen en de leefomstandigheden te verbeteren.

De nadruk ligt op groei en banen, en op het verbeteren van de leefomstandigheden in plattelandsgebieden via bedrijfsontwikkeling, innovatie en samenwerkingsactiviteiten. In het kader van deze prioriteit wordt beoogd de relatie tussen plattelandsgebieden en

steden en tussen landbouwers en andere burgers te versterken. Ongeveer 6 % van de overheidssteun in het raam van het POP is geormerkt voor vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling (Leader/GGLO). Verwacht wordt dat met de POP-bijstand 250 nieuwe banen zullen worden gecreëerd en 3 miljoen plattelandbewoners zullen worden bereikt.

In begrotingstermen (totale overheidsfinanciering) zijn de vier ***grootste POP-maatregelen***:

- maatregel 4 (met een toewijzing van 960 miljoen euro): productieve en niet-productieve investeringen;
- maatregel 10 (met een toewijzing van 641 miljoen euro): agromilieuklimaat;
- maatregel 16 (met een toewijzing van 156 miljoen euro): samenwerking;
- maatregel 19 (met een toewijzing van 123 miljoen euro): Leader/GGLO.

Bijlage 1: Indicatieve publieke financiering voor het Nederlandse plattelandsontwikkelingsprogramma

Streefdoel	Maatregel	Totale publieke financiering (€)	%
Prioriteit 1: Kennisoverdracht en innovatie²			
1A: Het stimuleren van innovatie, samenwerking en de kennisbasis <u>10,11 %</u> POP-uitgaven	01 kennis 16 samenwerking		
1B: Het verstevigen van de banden (met onderzoek enz.) <u>355 samenwerkingsmaatregelen</u>	16 samenwerking		
1C: Opleiding <u>30 000 deelnemers aan opleidingen</u>	01 kennis		
Prioriteit 2: Concurrentievermogen		498 333 000	23,57 %
2A: Prestaties van landbouwbedrijven <u>5,12 %</u> landbouwbedrijven met POP-bijstand	01 kennis	52 759 000	2,50%
	03 kwaliteitsregelingen	22 818 000	1,08%
	04 investeringen	266 507 000	12,60%
	16 samenwerking	156 249 000	7,39%
Prioriteit 3: Bevorderen van de organisatie van de voedselketen, met inbegrip van de verwerking en afzet van landbouwproducten, dierenwelzijn en het risicobeheer in de landbouw		103 280 000	4,88 %
3B: Risicopreventie en -beheer op het niveau van het landbouwbedrijf <u>4,15 %</u> landbouwbedrijven met POP-bijstand	17 risicobeheer	103 280 000	4,88 %
Prioriteit 4: Ecosysteembeheer³		1 334 377 677	63,11 %
4A Biodiversiteit: contracten sluiten voor <u>5,87 %</u> van het gebruikte landbouwareaal	04 investeringen	693 154 000	32,78 %
4B Waterbeheer: contracten sluiten voor <u>5,87 %</u> van het gebruikte landbouwareaal	10 AMK	641 223 667	30,33 %
4C Bodemerosie en -beheer: contracten sluiten voor <u>0,48 %</u> van het gebruikte landbouwareaal			

² Voor prioriteit 1 is geen financiële toewijzing opgenomen omdat de uitgaven over andere aandachtsgebieden worden verdeeld.

³ Uitgaven in het kader van prioriteit 4 zijn geprogrammeerd voor de prioriteit als geheel, niet voor afzonderlijke aandachtsgebieden.

Prioriteit 6: Sociale inclusie en plaatselijke ontwikkeling		123 144 339	5,82 %
6B Leader: 64,86 % van de plattelandsbevolking bereiken met een strategie voor plaatselijke ontwikkeling <u>250 banen</u> scheppen (Leader)	19 Leader en GGLO	123 144 339	5,82 %
Technische bijstand		55 331 389	2,62 %
Totale publieke uitgaven (€)		2 114 466 395	100 %